

DIALOG PRIVIND GĂGĂUZIA

Consolidarea dialogului, a instituțiilor și a coeziunii sociale în Moldova

A fost lansat Centrul Național de Educație Multilingvă pentru a promova diversitatea și învățarea incluzivă în Moldova

La 26 decembrie, CMI – Fundația pentru Pace Martti Ahtisaari, în parteneriat cu Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău și cu sprijinul Suediei, a lansat Centrul Național de Educație Multilingvă. Centrul servește drept platformă națională pentru formare, cercetare și inovare în domeniul educației multilingve.

Inițiativa sprijină în mod direct punerea în aplicare a Planului de acțiune privind educația multilingvă în școlile alolingve pentru perioada 2025-2030, aprobat de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova.

Evenimentul a reunit peste 100 de participanți, reprezentanți ai autorităților publice centrale, ai mediului academic, ai organizațiilor internaționale, ai societății civile, precum și profesori, directori de școli și elevi.

Prin înființarea Centrului, Republica Moldova face un pas important către consolidarea unui sistem educațional modern și incluziv. Educația multilingvă este promovată nu numai ca abordare educațională, ci și ca model care valorizează diversitatea, încurajează respectul reciproc și sprijină dezvoltarea personală și academică a fiecărui elev. (continuare la pagina 2)

ÎN ACEASTĂ EDIȚIE

A FOST LANSAT CENTRUL NAȚIONAL DE EDUCAȚIE MULTILINGVĂ PENTRU A PROMOVA DIVERSITATEA ȘI ÎNVĂȚAREA INCLUZIVĂ ÎN MOLDOVA

MOLDOVA APROBĂ CADRUL NORMATIV PENTRU IMPLEMENTAREA EDUCAȚIEI MULTILINGVE ȘI LANSEAZĂ ETAPĂ DE PILOTARE

CONSOLIDAREA CAPACITĂȚILOR DE GUVERNANȚĂ LOCALĂ ÎN REGIUNILE DIN MOLDOVA

PLATFORMA DE DIALOG CIVIC LANȘATĂ ÎN UTA GĂGĂUZIA PENTRU A ÎMBUNĂȚĂȚI COOPERAREA ÎNTRE AUTORITĂȚI ȘI SOCIETATEA CIVILĂ

ROLUL FEMEILOR ÎN PROCESELE DE PACE, DISCUTAT ÎN CADRUL UNEI MESE ROTUNDE ÎN GAGAUZIA

O DELEGAȚIE DIN REPUBLICA MOLDOVA A STUDIAT MÔDELELE DE AUTONOMIE ȘI GUVERNANȚĂ DIN FINLANȚA: LECȚII ÎNVĂȚATE DIN INSULELE ÅLAND

Noutăți privind educația multilingvă

În urma aprobării Conceptului și a Planului Național de Acțiuni privind Educația Multilingvă (2025–2030), Republica Moldova a intrat într-o nouă etapă de promovare a unei educații incluzive și de calitate pentru toți elevii, indiferent de mediul lor lingvistic.

„Lansarea Centrului marchează un moment important în modernizarea sistemului educațional din Republica Moldova. Aceasta reflectă tranziția de la viziune la acțiune și de la angajamente strategice la mecanisme concrete de implementare”, a declarat **Valentina Oлару**, secretar de stat al Ministerului Educației și Cercetării.

Alexandra Barbăneagră, rector al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, a subliniat importanța mai largă a inițiativei: „Acest proiect reprezintă o etapă remarcabilă pentru întregul sistem educațional. El contribuie la dezvoltarea unui proces educațional incluziv, modern și orientat spre viitor.”

Centrul va oferi profesorilor și cadrelor didactice instruire specializată, mentorat și resurse didactice moderne. Școlile și instituțiile de învățământ vor beneficia de ghidare pentru alinierea programelor lor la standardele naționale și europene. Inițiativa încurajează, de asemenea, colaborarea cu societatea civilă și comunitățile locale, sprijinind educația interculturală și promovând coeziunea socială.

Pentru profesorii din școlile alolingve, Centrul reprezintă acces continuu la metodologii didactice adaptate și la sprijin profesional pe termen lung.

În cadrul evenimentului, a fost semnat un Memorandum de Înțelegere între CMI și Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, consolidând cooperarea în domeniul formării și cercetării în domeniul educației multilingve.

Natalia Djandjgava, Manageră de țară, CMI, a subliniat rolul esențial al educației multilingve: „Pentru CMI, educația multilingvă este un instrument pentru construirea încrederii, stimularea dialogului și consolidarea coeziunii sociale între comunități.”

Prin această inițiativă, CMI contribuie la dezvoltarea unei educații deschise, moderne și incluzive, care reflectă diversitatea culturală și lingvistică a Republicii Moldova și promovează o societate în care diversitatea lingvistică devine o resursă pentru incluziune și coeziune socială.

Mai multe informații despre Centru și activitățile sale pot fi găsite la următorul link: <https://upsc.md/formare-continua/centrul-national-de-educatie-multilingva/>

Noutăți privind educația multilingvă

Moldova aprobă cadrul normativ pentru implementarea educației multilingve și lansează etapa de pilotare

Gagauzia
Dialogue
...

La 18 septembrie, Ministerul Educației și Cercetării a aprobat cadrul normativ pentru implementarea educației multilingve în școlile alolingve din Republica Moldova.

Conform noului cadru, elevii vor studia în limba română, în limba maternă și în limbi străine, ceea ce îi va ajuta să își dezvolte competențe lingvistice solide și o mai bună înțelegere interculturală.

Documentul subliniază, de asemenea, importanța colaborării strânse dintre școli, familii și comunități, precum și necesitatea sprijinirii cadrelor didactice prin instruirii moderne și metode practice. Acesta include Planul de Acțiuni pentru perioada 2025–2030, modelele aplicabile de educație multilingvă și reglementări clare privind organizarea și monitorizarea procesului de educație multilingvă în instituțiile de învățământ general.

Elaborarea cadrului a beneficiat de expertiză tehnică și suport metodologic oferite de CMI, la solicitarea Ministerului. În parteneriat cu Înalțul Comisar pentru Minorități Naționale (HCNM), CMI a sprijinit crearea Grupului de lucru al Ministerului pentru elaborarea Planului de Acțiuni.

CMI a facilitat, de asemenea, în parteneriat cu Eurac Research, schimbul de bune practici internaționale privind implementarea educației multilingve, pe baza exemplului Tirolului de Sud, Bolzano/Bozen, Italia, ceea ce a contribuit la adaptarea experienței europene la contextul Republicii Moldova.

Etapa de pilotare este planificată pentru anul de studii 2026–2027 în școli selectate, înainte de implementarea la nivel național. Pe parcursul acestui proces, CMI va continua să sprijine eforturile Ministerului, cu sprijinul Suediei, prin oferirea de expertiză locală și internațională.

Pentru a pune bazele cadrului normativ privind educația multilingvă, membrii Grupului de lucru au participat la discuții de specialitate în cadrul unui atelier desfășurat la 7 februarie 2025.

Gagauzia
Dialogue
...

Noutăți privind administrația publică

Consolidarea capacităților de guvernare locală în regiunile Republicii Moldova

În decembrie 2025, CMI – Fundația pentru Pace Martti Ahtisaari, împreună cu Școala de Administrație Publică a Universității de Stat din Moldova, a organizat o serie de instruirii regionale intitulate „Organizarea administrativ-teritorială și guvernarea pe mai multe niveluri în Republica Moldova”.

Instruirile au avut loc la Bălți, Cahul, Comrat și Chișinău, reunind funcționari publici locali, reprezentanți ai serviciilor publice descentralizate, precum și cadre universitare și studenți postuniversitari.

Sesiunile au avut drept scop consolidarea capacităților actorilor locali de a implementa reformele administrative și de a înțelege mai bine guvernarea pe mai multe niveluri în contextul descentralizării și integrării europene.

Participanții au analizat relațiile dintre diferitele niveluri de guvernare, mecanismele administrației publice și posibile scenarii de reformă administrativ-teritorială.

În cadrul ultimei sesiuni de instruire desfășurate la Chișinău, Oxana Paierle, coordonatoare de program la Ambasada Suediei în Chișinău, a subliniat relevanța temelor abordate și importanța unei analize aprofundate a reformei administrativ-teritoriale.

Peste 100 de funcționari locali și-au consolidat înțelegerea autonomiei locale și a proceselor de guvernare și sunt mai bine pregătiți să se implice constructiv în reformele în curs.

Participanții au evidențiat relevanța practică a instruirilor și contribuția acestora la abordarea unor provocări administrative concrete din comunitățile lor.

Această activitate a fost realizată în cadrul parteneriatului dintre CMI și Universitatea de Stat/Școala de Administrație Publică, stabilit în cadrul proiectului „Dialog privind Găgăuzia”, consolidând colaborarea dintre instituțiile academice și autoritățile locale pentru sprijinirea reformei eficiente a guvernării.

Noutăți privind societatea civilă

Lansarea Platformei de Dialog Civic în UTA Găgăuzia pentru consolidarea cooperării dintre autorități și societatea civilă

Gagauzia Dialogue ...

La 14 noiembrie 2025, CMI – Fundația pentru Pace Martti Ahtisaari, în parteneriat cu Centrul pentru Politici și Reforme Regionale, a organizat o masă rotundă pe tema „Dialog și participare – Platforma de Dialog Civic în UTA Găgăuzia”.

Evenimentul a marcat lansarea oficială a Platformei de Dialog Civic în regiune. Platforma își propune să consolideze dialogul, participarea și încrederea, oferind societății civile, mediului academic, comunității de afaceri, mass-mediei și autorităților locale un spațiu structurat pentru implicare în procesul decizional și monitorizarea politicilor publice.

„Platforma de Dialog Civic în UTA Găgăuzia este o inițiativă-cheie menită să consolideze dialogul, participarea și încrederea în regiune. Aceasta va oferi o voce mai puternică societății civile și va sprijini o guvernare locală mai eficientă”, a subliniat **Petra Lärke**, Ambasadoarea Suediei la Chișinău.

„Această Platformă oferă un spațiu sigur și constructiv pentru dialog și expertiză, marcând un pas important către un proces decizional mai deschis și o cooperare mai strânsă între actorii regionali”, a spus **Steve Young**, Consilier superior CMI.

Evenimentul a reunit reprezentanți ai organizațiilor societății civile, mediului academic, comunității de afaceri, precum și parteneri internaționali, inclusiv reprezentanți ai Ambasadei Suediei în Republica Moldova.

Aceștia au discutat prioritățile inițiale, inclusiv elaborarea Regulamentului de funcționare al Platformei, identificarea necesităților de instruire, crearea grupurilor de lucru tematice și definirea instrumentelor de comunicare și participare online.

„Regiunea are nevoie de un cadru solid pentru dialog, în care vocile experților, cetățenilor și autorităților să se poată întâlni în mod regulat. Platforma va contribui la identificarea soluțiilor practice și va sprijini un proces decizional mai profesionist și mai transparent”, a declarat **Igor Guseinov**, director al Centrului pentru Politici și Reforme Regionale.

Prin sprijinirea creării acestei Platforme, CMI contribuie la dezvoltarea unor mecanisme durabile de dialog care promovează transparența, încrederea și politici publice incluzive în UTA Găgăuzia.

Noutăți privind Agenda Femei, Pace și Securitate

Rolul femeilor în procesele de pace, discutat în cadrul unei mese rotunde în Găgăuzia

La 5 decembrie, în Găgăuzia, a avut loc masa rotundă „Femeile în procesele de consolidare a păcii: rolul dialogului local”, care a reunit femei din administrația publică locală, organizații ale societății civile, instituții de învățământ, comunitatea de afaceri, jurnaliști, experți în securitate și dezvoltare, reprezentanți ai Ambasadei Suediei, Platformei pentru Inițiative de Securitate și Apărare (PISA) și ai CMI.

Evenimentul a creat un spațiu de dialog privind integrarea perspectivelor regionale în eforturile naționale de implementare a Agendei Femei, Pace și Securitate.

„De peste 10 ani, CMI sprijină dialogul privind Găgăuzia. Prin această inițiativă de promovare a Agendei Femei, Pace și Securitate, CMI își extinde activitatea, deoarece procesul de dialog necesită implicarea tuturor actorilor din societate. Prin implicarea societății civile, a mediului academic și a femeilor în procesele de construire a păcii, putem asigura o abordare incluzivă care să reflecte nevoile și vocile diferitelor grupuri din comunitate”, a declarat **Natalia Djandjgava**, Manageră de țară, CMI.

„Consolidarea participării femeilor în procesele de dialog contribuie la o mai bună înțelegere a provocărilor locale și la identificarea unor soluții durabile. Femeile aduc o contribuție impresionantă societății, iar împreună învățăm cum putem schimba comunitatea în care trăim”, a afirmat **Elena Marzac**, directoarea PISA.

Masa rotundă a avut drept scop consolidarea cooperării intersectoriale și crearea unui spațiu comun de dialog între autoritățile locale, societatea civilă și experți, pentru a identifica provocările existente, a cartografia inițiativele în curs și a defini direcții coerente de acțiune.

Participanții au împărtășit concluzii și recomandări comune privind modul în care femeile pot contribui mai eficient la prevenirea conflictelor și la construirea păcii în regiune. Acestea includ necesitatea consolidării capacităților locale, îmbunătățirii coordonării instituționale și creării unor mecanisme clare pentru participarea femeilor în procesele decizionale.

Masa rotundă a fost organizată în cadrul proiectului „Rolul femeilor în procesele de pace: necesități și perspective pentru Găgăuzia”, implementat de PISA în parteneriat cu CMI.

Noutăți privind procesul de dialog

Delegația Republicii Moldova studiază modelele de autonomie și guvernare din Finlanda: lecții din Insulele Åland

În perioada 4–9 mai 2025, a fost organizată o vizită de studiu la nivel înalt în Finlanda, cu întâlniri desfășurate la Helsinki și Mariehamn, în Insulele Åland. Vizita s-a axat pe analizarea modelelor practice de cooperare instituțională dintre autoritățile centrale ale Finlandei și regiunea autonomă a Insulelor Åland, cu un accent deosebit pe aranjamentele de guvernare și mecanismele de coordonare.

Delegația a inclus reprezentanți ai autorităților naționale, ai autonomiei găgăuze, ai societății civile, precum și experți naționali și internaționali, facilitând astfel un schimb amplu de experiență.

În timpul vizitei, participanții au învățat despre experiența Finlandei în procesul de aderare la Uniunea Europeană și au analizat relațiile Insulelor Åland cu UE, precum și participarea regiunii la cooperarea internațională prin mecanismele nordice și ale UE.

De asemenea, delegația s-a întâlnit cu E.S. Elisabeth Naucler, consul onorific în Finlanda, care a împărtășit experiența sa îndelungată în diplomatie și în promovarea dialogului regional și a cooperării în contexte diverse.

Întâlnirile desfășurate la diferite instituții au oferit exemple concrete despre modul în care guvernarea incluzivă și cooperarea instituțională funcționează în practică, ajutând delegația să reflecteze asupra modului în care abordări similare ar putea consolida procesul decizional în Republica Moldova și ar putea răspunde mai bine nevoilor cetățenilor.

Vizita a fost organizată de CMI – Fundația pentru Pace Martti Ahtisaari, în cooperare cu Institutul pentru Pace din Insulele Åland, cu sprijinul Suediei, în cadrul proiectului „Dialog privind Găgăuzia”.

Noutăți privind CMI - Fundația pentru Pace Martti Ahtisaari

25 de ani de CMI: un sfert de secol din moștenirea lui Martti Ahtisaari în domeniul consolidării păcii

Celebrarea aniversării CMI 25

Anul 2025 a marcat 25 de ani de activitate ai CMI. Fondată în anul 2000 de laureatul Premiului Nobel pentru Pace și fostul președinte al Finlandei, Martti Ahtisaari. De-a lungul timpului, CMI a devenit unul dintre lideri în domeniul consolidării păcii la nivel internațional. Viziunea de bază a CMI este că toate conflictele pot fi rezolvate.

Serii de seminare „Moștenirea lui Martti Ahtisaari” și evenimente aniversare au fost organizate în diverse regiuni ale lumii, în care mediatori, factori de decizie și parteneri au analizat lecțiile învățate din procesele de dialog anterioare și au evaluat modul în care medierea și dialogul trebuie să se adapteze contextelor actuale, aflate într-o continuă schimbare.

Aniversarea a reconfirmat angajamentul CMI față de un dialog practic, incluziv și susținut. Aceste principii au ghidat și implicarea pe termen lung a CMI în Republica Moldova. Începând cu anul 2011, procesul „Gagauzia Dialogue” a oferit un spațiu structurat și de încredere pentru interacțiunea dintre autoritățile centrale, cele regionale, societatea civilă și mediul academic.

Pentru activitatea sa pe termen lung în Republica Moldova, CMI a fost premiată pentru contribuția sa concretă la promovarea dialogului interetnic și la consolidarea coeziunii sociale în țară.

Dincolo de dimensiunea comemorativă, aniversarea a reconfirmat angajamentul CMI față de implicarea practică, bazată pe dialog, la nivel național și local. Aceasta a demonstrat că dialogul susținut și incluziv rămâne o investiție esențială în stabilitate, încredere și cooperare — atât în Republica Moldova, cât și în alte contexte complexe de guvernare, unde dialogul continuă să fie un instrument relevant.

Gagauzia Dialogue

CMI
MARTTI AHTISAARI
PEACE FOUNDATION

„Sprijinirea dialogului instituționalizat și sustenabil privind autonomia Găgăuziei” sau „Dialog privind Găgăuzia” este un proiect care are scopul de a contribui la stabilirea unui dialog constructiv și durabil între autoritățile naționale și locale, prin consolidarea instituțiilor și a capacităților și prin reunirea experților, reprezentanților mediului academic și a altor părți interesate. Proiectul este implementat de CMI – Fundația pentru Pace Martti Ahtisaari, cu sprijinul Suediei.

Contacte:
Str. Columna 131, Chișinău, Moldova
Oficiul CMI – Martti Ahtisaari Peace Foundation în Republica Moldova
Email: cmi.chisinau@cmi.fi
Web: www.gagauziadialogue.md

Acest buletin informativ a fost elaborat în cadrul proiectului „Sprijinirea dialogului instituționalizat și sustenabil privind UTA Găgăuzia”, implementat de CMI – Fundația pentru Pace Martti Ahtisaari și finanțat de Suedia. Opiniile exprimate în acest material aparțin autorilor și nu reprezintă pozițiile CMI sau ale Suediei.